

KIEZEN VOOR WAT ÉCHT TELT

EEN PLAN VÓÓR DE SAMENLEVING

De christelijke filosoof Kierkegaard vroeg eens wat iemand tot een goede schipper maakt. Is dat iemand die bij storm zich richt op de golven die het schip op en neer laten gaan? Nee, gaf hij zelf het antwoord. Een schipper moet zich richten op de sterren. Die bepalen de koers. Die geven richting. Daarmee kom je in een veilige haven.

Als ik op het afgelopen decennium terugkijk, dan zie ik dat we eigenlijk van crisis naar crisis zijn gegaan. Of het nu ging om de kredietcrisis, de Groningergascrisis, de stikstofcrisis, de vluchtelingencrisis, de coronacrisis, we maakten keuzes om de uitdaging van dat moment het hoofd te bieden.

Momenteel beleven we de grootste crisis in decennia. Het is de grootste golf die over ons schip heen slaat. En we zijn terecht [druk aan het hozen](#). In de debatten over corona vraag ik aandacht voor de samenleving. Voor dat brede perspectief vroeg ik de directeurs van alle drie de planbureaus naar de Tweede Kamer te komen. Om perspectief

te bieden wil ik experimenten waarbij ook buurthuizen en kerken kunnen uitproberen hoe ze verantwoord open kunnen. Zo stuurt de ChristenUnie dagelijks bij in de storm. Maar wat Kierkegaard me leert is dat we ook verder moeten kijken. Kijken naar de sterren. Vanuit welk ideaal maken we in én na deze storm grote keuzes.

Grotere missie

Ons ideaal is een samenleving waar mensen naar elkaar omzien. Met meer zekerheid over werk en wonen. Waar ruimte is voor jongeren om zich te ontwikkelen. Waar mensen keuzes kunnen maken over de tijd die ze steken in werk, zorg en vrijwilligerswerk. Waar mensen kunnen leven vanuit hun geloof en overtuigingen. Nederland kent talloze buurten, families en vriendengroepen waar mensen tijd hebben voor elkaar. Nederland is kampioen vrijwilligerswerk, dat goede willen we behouden en versterken. En dat staat onder druk. Onze sterren? Versterk de kracht van de samenleving. Versterk het samen leven met aandacht voor elkaar.

Drie keer een omslag

Vandaag presenteren wij daarom een plan voor de samenleving als inzet voor een volgend kabinet.

1. Van leven om te werken naar werken om te leven

Veel jonge stellen ervaren nu enorme druk. Het is bijna onmogelijk om een woning te kopen, de wachtlijsten voor een sociale huurwoning zijn extreem lang en huren in de vrije sector is, zeker voor een starter, extreem duur. Vaste contracten zijn voor starters schaars. In de 24-uursecconomie wordt steeds meer verwacht dat je op elk moment door de weeks of in het weekend beschikbaar bent, ook als je een klein contract hebt. En ons belastingstelsel maakt de druk om steeds meer te werken groot. Daarmee staat de ruimte voor mantelzorg, gezinsleven en vrijwilligerswerk en de waarde van rust onder druk. Om een basis te bieden voor écht samenleven moeten we een omslag maken:

- Meer zekerheid op de arbeidsmarkt met meer vaste banen en een fatsoenlijk minimumloon.
- Investeren in volkshuisvesting met betaalbare woningen. De overheid neemt weer de leiding en we gaan 100.000 woningen per jaar bouwen.
- De onrechtvaardige verschillen tussen kopers en huurders verdwijnen. De woningcorporaties krijgen meer ruimte om te bouwen.
- Belastingen die je niet in een mal duwen van 'werk, werk, werk', maar én werk belonen én de ruimte geven om te kiezen voor de naaste. Daarom voeren we een basiskorting in op de belastingen die samenhangt met de situatie en omvang van een huishouden.

2. Van ieder voor zich naar zorg voor elkaar

Nederland is op zijn mooist wanneer we omzien naar elkaar. Ik denk aan het dorpje Austerlitz. Een kwart van die mensen is aangesloten bij de lokale zorgcoöperatie. Die mensen beloven elkaar onderlinge zorg: als iemand een ritje nodig heeft naar een arts of ziekenhuis, kan die een beroep doen op iemand die kan rijden.

Dat is mijn droom: een Nederland dat er ook zo uitziet, maar dan in alle dorpen, in alle steden. Waarin mensen er zijn voor elkaar. En zorgen voor elkaar. Daarom een omslag, waarbij we vertrouwen op de veerkracht van de samenleving en initiatieven van onderop versterken.

- Meer ruimte voor zorgzame dorpen, stadsdelen, buurten en burgercoöperaties om te zorgen voor goede zorg, duurzame energie of het openhouden van het buurthuis.
- Meer generatiewoningen voor ouderen (80.000 woningen extra) en steun voor mantelzorgers.
- Basisbanen in plaats van bijstand en leerwerktrajecten waarin mensen met goede begeleiding vooruit komen.
- Een offensief om mensen uit de schulden te helpen, bijvoorbeeld door het opkopen van schulden.
- Afschaffing leenstelsel en jongeren helpen aan een goede start door een basisbeurs nieuwe stijl en tegemoetkoming voor de jongeren die last hadden van het leenstelsel.

3. Van anonieme overheid naar overheid met een gezicht

Vaak denk ik nog aan die stadsmarinier in Hillesluis, Rotterdam. Hij vertelde me dat zijn wijk zo'n negentig 'rotzakjes' had en hij kende van allemaal naam en adres. De stadsmarinier van Hillesluis benadert mijn ideaal van de menselijke overheid. Hij zocht dat ene rotzakje op, vertelde hem dat die de volgende ochtend om acht uur klaar moest staan, er netjes uit moest zien en dat hij hem naar een stageadres zou brengen. Zo probeerde hij jongere voor jongere bij de lurven te pakken en een kans te bieden. We willen een overheid met een gezicht, die dienstbaar is aan de samenleving. Daarom:

- De salarissen van onderwijzers, zorgmedewerkers, politieagenten en defensiepersoneel mogen omhoog. Zij zijn het gezicht van de overheid.
- Gemeenten krijgen meer middelen om de zorg voor jong en oud te verbeteren. Bijvoorbeeld in de jeugdzorg hebben ze extra ruimte nodig.
- We willen wijkagenten echt op straat en investeren hierin, zodat de overheid en politie in elke wijk een herkenbaar gezicht heeft.
- De woningcorporatie weer in ere herstellen als

'wijkeigenaar'. Ze krijgen door het afschaffen van de verhuurderheffing weer de wettelijke en financiële ruimte om te investeren in leefbare wijken, met wijkconciërges met oog voor alles in de wijk.

- Investeren in een dienstbare overheid en de kracht van de samenleving door oa steunen onafhankelijke journalistiek, ondersteunen vrijwilligersorganisaties en aanpak antisemitisme.

Slotwoord

Momenteel zitten we in een van de grootste crisis in decennia. De golven slaan nu over ons heen en we moeten hopen.

Christelijk-sociale politiek wil meer doen dan een crisis managen. We bedrijven politiek vanuit een visie. Ik leg mijn idealen op tafel: de naaste liefhebben als onszelf. Daarom moeten we de ruimte om lief te hebben bieden aan mensen. Daarom deze drie keuzes.

Een samenleving waarin we omzien naar elkaar, is de ster waarop we ons oriënteren. Daar mag je ons op aanspreken in onze keuzes nu en na 17 maart.

Dat is wat echt telt.

1. Van leven om te werken naar werken om te leven

Maatregelen	Bedrag per jaar (in mld € met als ijkjaar 2025)
We stellen een grote hervorming van het belastingstelsel voor. We willen een eenvoudig en rechtvaardig stelsel voor gezinnen én alleenstaanden, waarbij werken loont. Zonder toeslagen en in plaats daarvan een eenvoudige basiskorting, die per maand wordt uitgekeerd.	
Verzilverbare basiskorting inkomstenbelasting gebaseerd op omvang huishouden en deels op huishoudinkomen. Dit is voor studenten de nieuwe basisbeurs.	67,4
Afschaffen toeslagen (zorg- en huurtoeslag en kindgebonden budget) en kinderbijslag	-17,1
Afschaffen algemene heffingskorting	-28,6
Hoger minimum(uur)loon, bijstand, Wajong en AOW	5,2
We kiezen voor een economie waarin niet maximale groei, maar de bloei van mensen en de samenleving centraal staat. Met ruimte voor (familie)bedrijven om duurzaam te ondernemen en een arbeidsmarkt met minder verschillen en het vast contract als norm.	
Lagere WW-premie voor vaste contracten	0,5
Lagere werkgeverslasten (Aof) voor kleine werkgevers	0,5
Loondoorbetaling bij ziekte voor kleine werkgevers van twee naar één jaar	0,2
No-riskpolis voor werkgevers bij in dienst nemen langdurige zieke of arbeidsgehandicapte	0,1
Arbeidsongeschiktheidsverzekering zelfstandigen	0,1
Schrappen lage-inkomensvoordeel werkgevers	-0,6
Schrappen inkomensafhankelijke combinatiekorting	-1,7
Schrappen arbeidskorting	-24,8
Schrappen aftrekposten zelfstandigen, verminderen mkb-winstvrijstelling	-3,1
Invoeren werkendenkorting	17,8
Wij knokken voor de kansen van starters en jonge gezinnen op de woningmarkt. Voor een gezonde woningmarkt, waarbij onrechtvaardige verschillen tussen kopers en huurders verdwijnen en iedereen een betaalbaar en duurzaam huis kan vinden.	
Schrappen verhuurderheffing, zodat woningcorporaties weer kunnen investeren in leefbare wijken, betaalbare woningen, renovatie en verduurzaming	1,5
Geleidelijk afschaffen hypotheekrenteaftrek	-2,9
Geleidelijk afschaffen eigenwoningforfait	0,9
Eigen woning naar box 3 en hogere vermogensvrijstelling	0,0
Afschaffen overdrachtsbelasting voor eigenaar-bewoners	0,7
Doortrekken huurprijsbescherming tot € 1.000, introductie zelfbewoningsplicht en verhuurvergunning, fiscaal gunstig bouwen voor jongeren	0,0
Aanvalsplan isolatie met isolatiebrigades en in totaal 2 miljard euro extra subsidie	0,4

2. Van ieder voor zich naar zorg voor elkaar

Maatregelen	Bedrag per jaar (in mld € met als ijkjaar 2025)
We maken ons sterk om waardige ouder worden voor iedereen mogelijk te maken.	
Bouwfonds ouderenwoningen (1 mld voor 80.000 ouderenwoningen extra)	0,1
We ondersteunen mantelzorgers via uitbreiding van het mantelzorgverlof en in iedere gemeente komt een steunpunt mantelzorg	
We starten een offensief om mensen in armoede, in de bijstand en met schulden perspectief en hoop te bieden.	
10.000 basisbanen voor mensen die al lange tijd in de bijstand zitten	0,3
Meer schulden opkopen, zodat mensen een nieuwe start kunnen maken	0,1
We willen niet dat een generatie jongeren op achterstand begint en compenseren de schade van het leenstelsel (3,3 mld extra voor € 4.000 per student).	1,5

3. Van een anonieme overheid naar een overheid met een gezicht

Maatregelen	Bedrag per jaar (in mld € met als ijkjaar 2025)
Een wijkagent in elke wijk	0,2
Meer financiële armslag voor gemeenten, m.n. voor zorg aan jong en oud zodat cruciale taken zoals de jeugdzorg en zorg voor ouderen beter uitgevoerd kunnen worden	1,2
Hogere salarissen voor zorgmedewerkers, onderwijzers, politieagenten en defensiepersoneel	2,1
Investeren in een dienstbare overheid en in de kracht van de samenleving: versterken democratie door onafhankelijke journalistiek; behoud kleine scholen en voorzieningen in 't landelijk gebied; aanpak dakloosheid; geestelijke verzorging; bestrijden eenzaamheid; uitstapprogramma's prostitutie; suïcidepreventie; ondersteuning vrijwilligersorganisaties en aanpak antisemitisme	0,1
Maatregelen uit het 'plan voor de samenleving' tellen op tot	22,1